

11. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language // Lexicon Publications, ins. Danbury, ct. [printed and manufactured in the United States of America] – 2003. – 690 p.

Поліщук Х.В.

студент,

Національний університет «Львівська політехніка»

ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Метою цього дослідження є вивчення особливостей функціонування модальних дієслів, як основного носія модальності в англomовному юридичному дискурсі, а саме їх використання в договірному праві. Потрібно зазначити, що використання інших засобів вираження модальності, як от лексико-граматичних за допомогою модальних слів, чи граматичних, наприклад, за допомогою використання умовного способу, практично відсутні у цьому виді дискурсу. Для проведення ефективного аналізу модальних дієслів, використовуваних в правовій англійській мові, доцільно працювати з юридичним корпусом.

Оскільки корпусна лінгвістика є відносно новою прикладною галуззю лінгвістичних досліджень, число спеціалізованих корпусів досить обмежене. Юридичні тексти знаходимо в корпусі «Acquis Communautaire». Корпус розробляється спільно Об'єднаним дослідницьким центром Європейської комісії. Робота над корпусом розпочалася в 2004 році, коли десять нових країн вступили в Європейський Союз і необхідно було перекласти існуючу колекцію близько десяти тисяч юридичних текстів ЄС на рідну мову кожної з країн. EUROVOC використовується багатьма національними парламентами для пошуку, зберігання і класифікації всіх парламентських документів [1].

Тексти належать до категорії вторинного законодавства, наприклад, нормативні акти, директиви, постанови та інші акти. Причиною вибору вторинного законодавства серед інших категорій права, таких як договори, прецедентне право, парламентські питання і т. д., є те, що документи вторинного законодавства містять багато заяв, які виражають волю, дозвіл, зобов'язання або моральний обов'язок. Такі поняття виражаються за допомогою модальних дієслів, які є основним об'єктом представленого дослідження.

Мінімальна кількість слів у кожному тексті – до 500, максимальна досягла 7000 слів, середня довжина кожного тексту – близько 6000 слів.

У процесі вирішення питань аналізу окремих модальних дієслів необхідно визначити підходи до їх вивчення. Мета цієї тези полягає в аналізі використання модальних дієслів в юридичних англійських текстах, отже дослідження проводилось з граматичної точки зору. Кожне модальне дієслово має певну частотність використання в тексті. До того ж, кожне з них вивчається з точки зору стану та подається у словосполученні.

Грамматична категорія стану віддавна була спірним питанням серед юристів. У результаті майже виключного використання пасивного стану, його тепер розглядають як розпізнавальний знак у правовій мові. Сьогодні фахівці в письмовій юридичній мові рекомендують використовувати активний стан, а не пасивний, коли

це можливо [9, с. 87-89]. Наприклад: «*The Company must reimburse the Employee for all authorized expenses*» (Компанія повинна відшкодувати працівнику всі раніше погоджені витрати). «*The Employee shall be reimbursed for all authorized expenses*» (Працівнику повинні бути відшкодовані всі раніше погоджені витрати) [2].

Існують різні способи вираження зобов'язання в правовій англійській мові. Юридичні документи можуть заборонити певні дії, можуть наділити правами або створювати зобов'язання, можуть дозволити або ініціювати певні дії. Таким чином, існує чотири види правових норм: авторизації, зобов'язання, заборони і дозволу. Існують певні правила, які використовуються юридичною мовою. У цьому дослідженні увагу зосереджено на вивченні граматичних засобів вираження зобов'язань шляхом використання модальних дієслів [8, с. 165-166].

Модальні дієслова, що вживаються в контрактах мають подвійні або потрійні функції, серед них такі дієслова, як *shall*, *will*, *can* і *must*. Модальне дієслово *will* може бути використане для вираження зобов'язання або передбачення, *may* і *can* висловлюють дозвіл або можливість у той час як *must* може виражати зобов'язання або логічну необхідність. Для того, щоб висловити зобов'язання в договорі використовується модальне дієслово *shall*, яке висловлює силу наказу: «*The party shall pay commission on a quarterly basis...*» (Сторона повинна виплачувати комісію щоквартально...) [4]. Регулювання поведінки в контракті може бути зроблено шляхом видачі заборон і тут модальне дієслово *shall* знову використовується: «*The Representative shall not be entitled to enter into any contract or obligation on behalf of the Company without the express written consent of the Company being first obtained*» (Представник не має права укладати будь-які договори або зобов'язання від імені Товариства без попередньої письмової згоди компанії) [3].

Заява-дозвіл, що видається відповідним органом, як правило, передається за допомогою модального дієслова *may*: «*The employer may determine the hiring at any time by giving one month's previous notice in writing...*» (Роботодавець може визначити час найму на роботу в будь-який час, надіславши попереднє повідомлення про це за один місяць в письмовій формі...) [5, с. 23-24].

Мовою договорів *shall* представляє основні засоби вираження зобов'язань. Зобов'язання і наміри – це основні аспекти, що стосуються договору. Модальні дієслова *shall* та *will* використовуються для вираження модальних значень і позначення майбутнього часу. Але *shall* рідко використовується для позначення майбутнього часу. *Shall* є модальним дієсловом, яке використовується для введення зобов'язання щодо ув'язнення. В області договірної права воно передає значення «зобов'язаний». Юристи, як правило, уникають використання модального дієслова *must*, тому що вони вважають його занадто наказовим. Альтернативою для *shall* є *will*, але воно здається менш владним.

Навіть якщо багато юридичних укладачів, як правило, уникають використання модального дієслова *must*, воно може стати альтернативою для *shall*, як засіб вираження зобов'язання. Використання *must* замість *shall* може висловлювати будь-які зобов'язання. Наприклад: «*The meeting must take place at the company's headquarters*» (Зустріч повинна проходити в штаб-квартирі компанії) [4]. Але дисципліноване використання *shall* для накладення зобов'язання на суб'єкт ув'язнення пояснює хто повинен нести зобов'язання: «*The Company shall reimburse the Employee for all authorized expenses*». (Компанія має відшкодувати працівнику всі раніше погоджені витрати) [2]. Зобов'язання може бути виражено іншими способами, використовуючи пасивний стан та з допомогою «*is entitled to*»: «*The*

Employee shall be entitled to be reimbursed for all authorized expenses» (Працівник має право на відшкодування всіх раніше погоджених витрат) [2].

Shall також використовується для вираження майбутнього часу в контрактах, і це може призвести до плутанини. Є випадки, коли простий теперішній час був би більш доречним, як, наприклад: «*This agreement shall be governed by the Los Angeles law» (Ця угода повинна регулюватися законом Лос-Анджелеса) [7, с. 224].*

У зв'язку з тим, що *shall* є незвичним в звичайній мові, це модальне дієслово піддається критиці з боку рух Plain English Movement, який рекомендує використовувати *must*, щоб висловити зобов'язання.

Отже, враховуючи вищенаведені закономірності, можемо зробити висновки про те, що: в процесі написання положень юридичних документів фахівці рекомендують використовувати активний стан, а не пасивний; для того, щоб висловити зобов'язання в договорі використовуємо модальне дієслово *shall*, яке висловлює силу наказу; дозвіл, що видається відповідним органом, як правило, передається за допомогою модального дієслова *may*, а також про те, що використання *must* замість *shall* може висловлювати будь-які зобов'язання.

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс: <http://eurovoc.europa.eu/>
2. Електронний ресурс: <https://resources.workable.com/employee-expense-company-policy?format=pdf>
3. Електронний ресурс: <http://www.trans-lex.org/936800>
4. Електронний ресурс: http://www.cftc.gov/stellent/groups/public/@otherif/documents/ifdocs/greenxsecondrestate_dagreement.pdf
5. Коваль М. С. Деякі аспекти вивчення юридичного дискурсу в сучасній лінгвістиці: Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ Серія Філологія Педагогіка Психологія. Випуск 29. 2014. – С. 23-24.
6. Кожемякин Е. А. Юридический дискурс как культурный феномен: структура и смыслообразование [Електронний ресурс] / Е. А. Кожемякин. – Режим доступу: <http://konference.siberia-expert.com/publ>
7. Klink D. R. *The Word of the Law*. Ottawa–Canada: Carleton University press, 1992. – 224 p.
8. Levi J. N., Walker A. G. *Language in the Judicial Process*. New York and London – US: Plenum Press. – 1990. – 165-166 p.
9. Solan L. M. *The Language of Judges*. Chicago and London – US: The University of Chicago Press, 1993. – 87-89 p.
10. Tiersma P. M. *Legal Language*. Chicago and London – US: The University of Chicago Press, 1999. – 34-35 p.